

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

[Sefer Shemu'el]

[Sefer Shemu'el]

Detmold, Samuel

5565 [1804/1805]

DA

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9634

כא (א) עם ענטשטאנד איינע כא (א) ויהי רעב בימי דוד

הונגעריסנאהט אין דען צייטן דוד'ס, דרייא יאהרע לאנג, יאהרע

אויף יאהר, אונד דוד ריף דען עוויגן און דא לים דער עוויגע זאגן: וועגן שאול'ס

אונד זיינעס בלוטשולדיגן הויז, ווייל ער נעמליך דיא גבעונים אוםגבראכט

(ב) דער קעניג לים דיא גבעונים פאר' רופן אונד רעדעטע מיט איהנן. (דיא גבענים

וויאמר אליהם והגבענים לא

וויאמר אליהם והגבענים לא

וויאמר אליהם והגבענים לא

וויאמר אליהם והגבענים לא

וויאמר אליהם והגבענים לא

וויאמר אליהם והגבענים לא

וויאמר אליהם והגבענים לא

וויאמר אליהם והגבענים לא

וויאמר אליהם והגבענים לא

וויאמר אליהם והגבענים לא

וויאמר אליהם והגבענים לא

וויאמר אליהם והגבענים לא

וויאמר אליהם והגבענים לא

וויאמר אליהם והגבענים לא

וויאמר אליהם והגבענים לא

וויאמר אליהם והגבענים לא

וויאמר אליהם והגבענים לא

וויאמר אליהם והגבענים לא

וויאמר אליהם והגבענים לא

וויאמר אליהם והגבענים לא

וויאמר אליהם והגבענים לא

וויאמר אליהם והגבענים לא

וויאמר אליהם והגבענים לא

וויאמר אליהם והגבענים לא

מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל הִמָּה כִּי אִם מִיָּהָר
 הָאָמְרִי וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל גִּשְׁבֵּעֵי
 לָהֶם וַיִּבְקֶשׁ שְׂאוּל לְדַכְתָּם
 בְּקִנְאָתוֹ לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיהוָה:
 (ג) וַיֹּאמֶר הָיָה אֵלֶּה הַגְּבָעוֹנִים
 מָה אַעֲשֶׂה לָכֶם וּבְמָה אֶכְפֹּר
 וּבְרַבּוֹ אֶת־נַחֲלַת יְהוָה:
 (ד) וַיֹּאמְרוּ לוֹ הַגְּבָעוֹנִים אֵיךְ
 לִי כֶסֶף וַיְהִי עִם־שְׂאוּל וְעִם־
 בֵּיתוֹ וַאֲיִן לָנוּ אִישׁ לְהַמִּית
 בְּיִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר מָה־אֵתֶּם
 אֹמְרִים אַעֲשֶׂה לָכֶם:
 (ה) וַיֹּאמְרוּ אֵלֶּה הַמֶּלֶךְ הָאִישׁ
 אֲשֶׁר פָּלְנוּ וַאֲשֶׁר דָּמָה לָנוּ
 גִּשְׁמַדְנוּ מִהַחֵיצָב בְּכָל־גְּבֹל
 יִשְׂרָאֵל

רש"י

את ישראל ולעשות נרכיסם בקס להורגם
 וקנאה זו לטובה כמו המקנה חתה לי
 וכן בקנאו לה' דיהוא זה פשוטו ולפי
 מדרשו לא חמר להרוג חלח את הכסני'
 וקנאה זו החמור' כאן חנה לטובה כי
 אם לרעה שידע שלא תמשך מלכותו
 מיום שלא שמר מנות הקב"ה בעמלק
 ומאז נתקנה בהם • (ג) וזכרו את
 נחלת ה' • התפללו עליהם: (ד)

גבעונים וזכרו קיינע פֿאַן דען קינדערן
 ישראל'ס , זאָנדרן פֿאַן דעם איבער
 רעסטע דעם אמרי , דענן דיא קינדר
 ישראל'ס גשוואָרן , אונד שאול זוכטע
 זיא צו פֿרטילגן , אויס אייפֿר פֿיר ישראל
 אונד יהודה • • (ג) דוד שפראַך נעמליך
 צודען גבעונים : וואָס זאָלל איך אייך
 טוהן ? וואָרויך פֿרועהנן , דאָס איהר
 דעם איינגטהומע דעם עזויגן ווידר זענן
 שאַפֿט ? (ד) דיא גבעונים ערווידרטן
 איהם : עם איזט אונס ניכט אום זילכר
 אונד גאָלד צו טוהן , אַיז אַנזעהונג
 שאול'ס , אונד זיינר פֿאַמיליע , וויר
 פֿרלאַנגען אויך קיינען פֿאַן ישראל צו
 טערטן , יענר שפראַך : וואָס פֿרלאַנגט
 איהר דען , דאָס איך אייך טוהן זאָלל ?
 (ה) זיא ערווידרטן דעם קענע : דען
 מאַן , דער אַן אַונזרע פֿרטילגונג
 געאַרבייטעט , אונד אונס צוגראַכט ,
 דאָס וויר אויס דעם גאַנצען געביהטע
 ישראל'ס אויסגטילגט ווערדן זאָלטן •
 (ו) מאַן

באור

וימחלו לשאול ולביתו • בקנאתו , נחתו לז
 לנקות ולטהר את ישראל ולעשות נרכיסם בקס
 להורגם • וקנאה זו לטובה כמו המקנה חתה
 לי , וכן בקנאו לה' דיהוא (רש"י) • וכו' ל'
 אמרו מתוך שהרג בוב עיר הכהנים שהי'
 מספיקין להם מוזן העלה עליו הכתוב כאלו
 המיתם • (ד) אין לנו , אין נחש לבו
 לקחת כסף וזהב , נכ אין לנו רוחים להמית
 איש בישראל • (ה) דמה , ענין מחשבה •
 נשמדנו

אין לנו כסף וזהב עם שאול • כי אם נפשות בקס לפייסם בממון ולא רצו חמר שמה
 הם מתביישין זה מזה הלך ופיי' כל אחד ואחד לעצמו ולא נתפייסו לכך כתיב אין לי
 כסף וזהב וגו' לשון יחיד זו ראייתי בירושלמי : ואין לנו איש להמית • בכל שאר בני
 ישראל שלא חטאו לנו • (ה) ואשר דימה לנו נשמדנו • אשר חמר בלבו שגשמדנו
 על

(ו) מאן געבע אונס נעמליך זיבען פֿאַן זיינען זעהנן , דיא וויר דעם עוויגן צו עהרן , אויף גבעת שאול , דעם ער וועהלטן דעם עוויגן , אויפֿהענגן וואָללן דער קעניג שפראַך : איך ווילל זיא געבן .
 (ז) דער קעניג ערבאַרמטע זיך איזר מפיבשח זאָהן יהונתן , זאָהן שאול , וועגן דעם שווארס ביים עוויגן , דער צווישן איהנן וואָר , נעמליך צווישן דוד אונד יהונתן זאָהן שאול . (ח) נאָם אלזאָ דיא צווייא זעהנע דער רצפה טאַכטר איה , דיא דיוע דעם שאול געכאַהרן , נעמליך ארמוני אונד מפיבשח , נעכסט פֿינף זעהנן פֿאַן מיכל , דער טאַכטר שאול'ס , וועלכע זיא דעם שרדיאל זאָהן ברזלי אויס מחלת גבאָהרן האטטע .
 (ט) אונד איברנאָכ זיא דען גבענים , דיא זיא אויף דעם בערגע פֿאַר דעם עוויגן אויפֿהענגטן , זאָ , דאָס אללע זיבן אויף איינמאַל פֿילן . זיא וואורדן אומגעבראַכט , אין דען ערשטען טאָגן דער ערנטע , נעמליך אים אַנפֿאַנגע דער גערשטענערגנטע . (י) רצפה טאַכטר איה , נאָם איין דיקס צייג , מאכטע

ישראל : (ו) ינחן לנו שבֿעה אנשים מפניו והוקענום ליהוה בגבעת שאול בחיר יהוה . ויאמר המלך אני אתן : (ז) ויהמל המלך על מפֿיבשח בן יהונתן בן שאול על שבֿעת יהוה אשר בינתם בין דוד ובין יהונתן בן שאול : (ח) ויקח המלך את שני בני רצפה בת איה אשר ילדה לשאול את ארמני ואת מפֿיבשח ואת חמישית בני מיכל בת שאול אשר ילדה לעדריאל בן ברזלי המחלתי : (ט) ויהתם ביד הגֿבענים ויקיעם בקר לפני יהוה ויפלו שבֿעתיים יחד והם המתו בימי קציר בראשנים תחלת קציר שערים :

(י) ותקח רצפה בת־איה בתחלתק' באור יהו ק' רשי' את

נשמדנו , כמו שנשמדנו . (ו) לה' , לשמו להודיעו משפטו . (ח) בני מיכל , וכי מיכל ילדה והלא מירב ילדה לו ? הלא מירב ילדה ומיכל גדלה לפי' נקרא על שמה , והמגדל יתוס ויתומה בתוך ביתו כחילו ילדו ונקרא על שמו (רש"י) . (י) ותטהו לה , כמו לפני ארון כל שהארון קולטו למיתה : (ח) בני מיכל בת שאול אשר ילד' לעדריאל . וכי מיכל ילדה והלא מירב ילדה לא מירב ילדה ומיכל גדלה לפיכך נקרא' על שמו' והמגדל יהו' ויתומה בתוך ביתו כחילו ילדו ונקרא' על שמו : (ט) מתחלת קציר

על־דו מהתילצ וגו' שחשב להשמידנו : דמה לנו . חשב עלינו להשמידנו : (ו) והוקענום . תליים : לה' לשמו של מוקים להודיע משפטו : בחיר ה' . ב' קינחה . ויאמר בחיר ה' : (ז) ויהמל המלך . בקשר חמשים שלא יקלטנו ארון שהעביר' לפני ארון כל שהארון קולטו למיתה : (ח) בני מיכל בת שאול אשר ילד' לעדריאל . וכי מיכל ילדה והלא מירב ילדה לא מירב ילדה ומיכל גדלה לפיכך נקרא' על שמו' והמגדל יהו' ויתומה בתוך ביתו כחילו ילדו ונקרא' על שמו : (ט) מתחלת קציר

את השק ותטהו לה אל הצור
 מתחלת קציר עד נתך מים
 עליהם מן השמים ולא נתנה
 עוף השמים לנח עליהם יומם
 ואת תית השדה לילה :
 (יא) ויגד לדוד את אשר
 עשתה רצפה בת איה פלגש
 שאול : (יב) וילך דוד ויקח
 את עצמות שאול ואת עצמות
 יהונתן בנו מאת בעלי יבש
 גלעד אשר נגבו אתם מרחב
 בית שן אשר הלוים שם
 הפלשתים כיום הכות פלשתים
 את שאול בגלבע : (יג) ויעל
 משם את עצמות שאול ואת

מאכטע זיך דארויס איין גצעלט אויף דעם
 פֿעלון , פֿאָם אַנפֿאַנגע דער ערנטע ,
 ביז דאָ וואָס פֿאָם הימל אויף זיך
 העראַכ שטירצטע , אונד לים דען פֿאַגל
 אין דער לופֿט ניכט אָן זיא קאממן בייך
 טאָג , אונד דאָ גווילד דעם פֿעלרס
 ניכט בייא נאַכט . (יא) עס וואורדע
 דוד הינטרבראַכט . וואָס רצפה טאַכט
 איה , שאול'ס קעכסווייב גטאַהן ;
 (יב) דא גינג ער דוין , נאָם דיא
 גביינע שאול'ס אונד דיא גביינע ויינעס
 זאָהנס יהונתן , פֿאַן דען איינוואָהנרען
 יבש גלעד'ס . דיא זאַלכע פֿאַן דעם
 גראָסן פלאַצע אין כחשן וועגנשטאַהלן ,
 וואָ זיא דיא פלשחים אויפֿגעהאַנגן ,
 אָן דעם טאָג , דאָ דיוע זיין גלכוע
 שאול אויף דאָ הויפט גשלאַנג האטטן .
 (יג) אונד פֿיהרטע ריוע גביינע פֿאַן
 שאול אונד ויינס זאָהנע יהונתן , פֿאַן
 דאָרט הינויף , מאָן מוסטע זאָדאָן דיא
 גביינע

עצמות יהונתן בנו ויאספו את

עצמות

באור

רשי

כמו ויט אהלו (גרא' יב' ח') . א הצור :
 על הנור היו נתלים , כמו שאמר ויקיעוס
 צהר , והעטה השק אל הצור להתכסת תחתיו
 יום ולילה (דד' ק) . בראשונים ,
 הראשונים . עד נתך וגו' , עד ימי הגשמי'
 כן דעת המכרטיס , וכן איתא במדרש , שהיו
 תלויים מ"ו כיסן עד י"ז חשון . אמנם עכרי"א
 ממתן בזה , ודעתו , לפי שנעשרו הגשמים
 בשנית הרעב אמ' עד נתך גו' , כלו' עד כעת
 אהים לארץ זמורו הגשמים . (יב) וילך דוד
 כאשר שמע מסד שעשתה דנפה , קשנ גס
 הוא לעשות מסד עם שאול ועם ביתו לקברם א'
 אכותם , כי זה הי' מסד גדול , כאשר ראינו
 שאמר יעקב ליוסף : ועשית עמדי מסד
 זאמת . מרחוב , מק'ס גדול וראש ידים .
 (יד) ויקברו

קציר . צימוי ניסן : (י) עד נתך
 מים . צימוי הגשמים בתשרי שלא
 נתנו לקבור' וסלא כתיב לא תלין נבלתו
 אלא אמרו מוטב תיעקר אות מן
 התורה ויתקדש שם שמים צפרהסיא
 שהיו עוברין ושבין אומרים מה טיבן
 של אלו אומרים להם צני מלכים הם
 ומה עשו פשטו ידם צגרים אומרים אין
 לך אומה ראויה לידבק צה כאומה זו :
 (יב) ויקח את עצמות שאול .
 שנאמר לו עליהם אל שאול שלא נספד
 כהלכה : (יג) ויאספו את עצמות .
 שנעס

גביינע דער גהענגטן צוזאמען טראגן .
 (יד) אונד זיא מיט דען גביינן שאול'ס
 אונד זיינס זאָהנס יהונתן בגראָבן , אין
 דעם געביהטע בנימין'ס , צו צלע , אין
 זיינס פֿאַטערס קיש גראָב , נאָכדעם
 נון אַללעס גשערן וואַר , וואָס דער
 קעניג בעפֿאַהלן , לויס זיך גאַטט פֿאַן
 דעם לאַנדע ווירד ערבֿעטן . (טו) עס
 וואַר נאָך איין קריג צווישן דען פֿלשחים
 אונד ישראל , דאָ צאָג דוד מיט זיינען
 קריגערן צו פֿעלד , גריף דיא פֿלשחים
 און , וואַר אַבר זעהר ערמידט .
 (טז) ישרי בנב . איינער פֿאַן דעם
 רוענגשלעכטע , דעסן שפּעער דרייאַ
 הונדערט שקל און קופֿער וואָג , אונד
 דער איינע נייע ריסטונג אַנהאַטטע ,
 נאָם

עצמות המוקעים : (יד) ויקברו
 את עצמות שאול ויהונתן בנו
 בארץ בנימן בצלע בקבר קיש
 אביו ויעשו כל אשר צוה
 המלך ויעתר אלהים לארץ
 אחרי כן : (טו) ורתהי עוד
 מלחמה לפלשתים את ישראל
 וירד דוד ועבדיו עמו וילחמו
 את פלשתים ויעף דוד :
 (טז) וישבו בנב אשר בילידי
 הרפה ומשקל קינו שלש מאות
 משקל נחשת והוא חגור הדשה
 ויאמר

באור

רשי

(יד) ויקברו , מוכב על עצמות המוקעים ,
 ועס את כמו עס , כלומר ויאספו את עצמות
 המוקעים ויקברום עס עצמות שאול . ויעשו
 ונו' , להביא העצמות ולקברם , ולא הוסיף
 דבר , אלא שכן דרך המקרא לכפול הדברים
 בהתחזק המעשה , וכדרש כי זה בא להוסיף
 שניה המלך . לספור להם בכל ערי ישראל
 (רד"ק) . (טו) עוד מלחמה , מלכד
 המלחמות שהיו לפלשתים עם ישראל בתחילת
 מלכות דוד על ישראל , הי' עוד מלחמה .
 ויש חושבים שספור המלחמות האלו נאמר שלא
 במקומו , לפי שהיו כבר קודם מעשה אנשלוס .
 אמנם לא ראיתי הכרח לומר כן בכל הראיות
 שהביאו , והנכון כמו שכתב מהרי"א , שאל
 הכל על הסדר כמו שאירע זה אשר זה .
 (טז) קנו , אין לו ריע במקרא . וכתב
 רד"ק בשרשים שרש קון בשם אביו , שבלשון
 ערבי נקרא עין החנית חלקקה , ואמר שספר
 פה מלת להבת . ואפשר שהוא משרש קנה ,
 ונקרא כן החנית על שדמותו כקנה . חגור
 חרשה , חגור שמרה חדשה . ושמתי שאותו היום נתחנך ללבוש כלי מלחמה , ודרך המוכנסים
 לעשות כחפון וגבורה ביום חנוכה

שבעה המוקעין כאן : (יד) כל אשר
 צוה המלך . להספיד עליהם בכל ערי
 ישראל : (טז) ומשקל קינו . הוא
 כמו תיק שבראש בית יד הרומח שקורין
 חרישטוי"ל בלע"ז (ר"ל חר"ע)
 שאוועגן , בל"א דיא דיקע דער
 שפיז . Arret javelin ועשו כחוב'
 ויש דוגמתו בזנחים רמוכי המעיל למה
 הם דומים כמין קולסות שבראשי
 התינוקות קולסות , היי"מלש בלע"ז
 (מ"ז דער העלם) . Heaume : והוא
 חגור חגורה חדשה ושמתי שאותו
 היום נתחנך ללבוש כלי מלחמה ודרך
 המוכנסים לעשות כחפון וגבורה ביום
 חנוכה לקנות שם לכך ויאמר להכות
 את

וַיֹּאמֶר לְהַכּוֹת אֶת־דָּוִד :
 (יז) וַיַּעֲזֹר־לוֹ אֲבִישׁי בֶן־צְרוּיָה
 וַיִּךְ אֶת־הַפְּלִשְׁתִּי וַיִּמָּתְהוּ אִזּוֹ
 בְּשִׁבְעוֹ אַנְשֵׁי דָוִד לוֹ לֵאמֹר לֹא־
 חָצָא עוֹד אֶתְּנוּ לְמַלְחָמָה וְלֹא־
 חִבְּבָה אֶת־נַר יִשְׂרָאֵל :
 (יח) וַיְהִי אַחֲרֵי כֵן וַיְהִי־עוֹד
 הַמַּלְחָמָה בְּנֹכַח עִם־פְּלִשְׁתִּים
 אֲזִי הָבָה סַבְכִי הַחֲשָׁתִי אֶת־סֶף
 אֲשֶׁר בִּירְדֵי הַרְפָּה :
 (יט) וַתְּהִי־עוֹד הַמַּלְחָמָה בְּנוֹכַח
 עִם־פְּלִשְׁתִּים וַיִּךְ אֶלְחָנָן בֶּן־
 יַעֲרִי אֲרָגִים בֵּית הַהֶלְחָמִי אֶת־
 גְּלִית הַגִּתִּי וְעֵץ הַנִּיחֹו כַּמְנֹר

נאם זיך פֿאַר דוד צו ערשלאַגען .
 (יז) אַבר אבישי זאָהן צרויה קאם
 איהם צו הילפֿע , שלוג דען פלשתי
 אונד טעטעטע איהן . דאמאלט שוואורן
 דוד'ס מאַנשאַפֿט אונד שפראַכען צו
 איהם : דוא זאַלסט ניכט ווידר מיט
 אונס אינ'ס פֿעלד געהן , דאמיט דוא
 ישראל'ס ליכט ניכט ערלעשעסט .
 (יח) איינע צייטלאַנג נאכהער ער
 עפֿנטעט זיך ווידער דער קריג , מיט
 דען פלשחים אין נוב , דאמאלס ערשלוג
 סבכי דער השתי דען סף אױם דעם
 רױענגשלעכטע . (יט) עס וואַר אַבר
 מאלס דער קריג מיט דען פלשחים אין
 נוב , דא ערשלוג אלחנן זאָהן יערי
 אורגים , אױם בית לרם גלית דען
 גתיר , דעסן שפיסשטאַנגע וויא איין
 וועכרבוים וואַר . (ב) עס קאם נייער
 דינגס צו איינעם קריגע אין גת , דא
 וואַר

אָרְגִים : (כ) וַתְּהִי־עוֹד מַלְחָמָה

בנת

באור

רש"י

לקנות סם , לכך ויאמר להכות את דוד (לשון
 רש"י) . (יט) אלחנן וגי' , וכדפי' זיך
 אלחנן בן יעזר אורגים את לחמי אחרי גלית
 כנתי . כמנור , (עיין ש"א י"ז) .
 (כ) איש מדון , ת"י גבר דמשחן , לדעתו
 מדון
 בן יערי אורגים . שהיו משפחתו אורגי' פרוכ' למוקדש הקרוי יער : כמנור אורגי' .
 כאכסן דגרדאי הקרוי חי' נשיכלא בלע"ז (כמו שופטי' ט"ז י"ד) תב' חריגה ותענוך
 כנגד חריגה : (כ) איש מדון . כתרגומו

מ כ ל ל י ו פ י

שגור שלא יהיו הגבעונים חוטבי עצים ושואבי מים לבית ה' כי אמר מוטב שיהיו
 ישראל שמושים למקום : (ו) והוקענום , ענין חלו' על עין : (ט) שבעתם , ה"א
 שבעת מן שבעה הי' לו לומר שבעתם כמו מן שפחה שפחתם . א הצור , על הצור
 היו נחלים : עד נתך , ענין הצקרה והרקה : (טו) ויעף , בפחה ,
 להכדיל בינו ובין ויעף אלי : (יח) הרפה , כמו הענק : הגור חדשה , פי' חרב חדשה :
 כב (כ) סלעי

וואר איין מאן פאן האהער שטאטור ,
דער זעכס פינגר אן יערד האנד , אונד
זעכס צאהן אן יערס פוסע האטטע , צו
זאמן פיר אונד צוואנציג , אונד עכט
פאלס דעם ריון גשלעכטע געכאהרן
וואורדע . (כא) ריוער לעסטערטע
ישראל . אונד יהונתן זאהן שמעה דעם
ברודער'ס רוד'ס ערשלוג איהן .

(ככ) ריוע פירע וואורדן דעם ריוען
געשלעכטע צו גר געכאהרן , אונד
פילען דוד אונד זיינען קריגערן אין
דיא הענדע .

כב (א) פאלגנדס גריכט זאנג
רוד דעם עוויגען צו עהרן , אלס
ער איהן פאן אללען זיינען פיינדן
אונד בוזאנדערס פאן דער האנד
שאול'ס עררעטעטע .

(ב) זא

באור

מדון כמו מדה . וכן דעת רש"י ורד"ק ,
והכח תמור' הדגש וכן נאמר בדה"י איש מדה ,
כלומר שיש לו מדה מיוחדת גדולה משאר
אדם .

כב הרגום השירה הזאת הנקתי כאשר
ינחה מתחת יד הרמב"מן ז"ל , סוף
מהשנינים הקטנים , במקומות אשר לא יסוה
גם לשון הכתוב פה עם הנאמר בתהלים .
ובניאורי לקטתי את הצורך להכנת הכתובים
מבעל זמירות ישראל , ואת הזמר השארתי
לדרוש בה כל כפי , אשר תכסוף לדעת גם
את יופי השיר וכיעם מליכתה .

(א) וירבר , ענינו וישר . ביום , טעמו
זמן , כלומר אשר הניל וגו' . ומכף
שאול , והלא בכלל ה' , אלא לפי שהי'
אויב ורודפו מכלם , כיוצא בו וראו את הארץ
ואת

בגתויהי איש מדין ואצבעות
ידיו ואצבעות רגליו שש ושש
עשרים וארבע מספר וגם
הוא ילד להרפה : (כא) ויחרף
את ישראל ויבהו יהונתן בן
שמעי אחי דוד : (ככ) את
ארבעת אלה ילדו להרפה בגת
ויפלו ביד הוד וביד עכדיו :

כב (א) וידבר הוד ליהוה
את דברי השירה הזאת
ביום הציל יהוה אתו מכף
פל'איו ומכף שאול :

(ב) ויאמר
רש"י

גבר דמשחן שחין עיקר התיבה חלא
מ"ס וד'לת כמו משחון ש"ן וח'לף
ומהמון ה"א ומו"ס ובדברי הימים
כתיב איש מדה כלומר גבוה מאד
שאומדן כמו מדתו : שש ושש וגו' .
פי' רבותינו בצבורות שהצורך לומר
עשרים וארבע שלא תאמר ארבעות
שתי ידיו אינן חלא שש וארבעות רגליו
אינן חלא שש לכך נאמר עשרים וארבע
ואם כתב עשרים וארבע ולא אמר שש
ושש הייתי אומר שצעה צאחת וחמשה
צאחת ומהו מספר שכולן היו נספרות
בסדר הארבעות בגב היד .

כב (א) ציוס הציל ה' אותו .
לעת זקמתו לאחר שעברו עליו כל צרותיו וניצל מכולם : ומכף שאול . והלא שאול
בכלל הים חלא שהיה אויבו ורודפו מכולם כיוצא בו תשעה עשר איש ועשאל כיוצא
בו ולכו וראו את הארץ ואת יריתו וכיוצ' בו והמלך שלמ' אהב נשים נכריו' ואת צת
פרעה